

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра приватного права
Кафедра права інтелектуальної власності та патентної юстиції**

ІТ-ПРАВО, КІБЕРБЕЗПЕКА ТА ШІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

28 березня 2026 р.

Одеса
Фенікс
2026

УДК 342.95:343.32 (477):351.863
I-92

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. О. Харитонова**,
докторки юридичних наук, професорки **І. В. Давидової**

Упорядники-укладачі:

Давидова І. В. — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Калітенко О. М. — кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Бобейко Н. І. — лаборантка кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право, кібербезпека та ШІ в умовах гібридної війни :
I-92 матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 28 берез. 2026 р.) / за заг. ред.: д-ра юрид. наук, проф. Є. О. Харитонова, д-ра юрид. наук, проф. І. В. Давидової. Одеса : Фенікс, 2026. 300 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.33701>

ISBN 978-617-8763-22-0

Збірник містить матеріали доповідей, присвячені актуальним проблемам ІТ-права, кібербезпеки, цифрової трансформації суспільних відносин, правового регулювання штучного інтелекту та захисту інформації в умовах гібридної війни, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 26 березня 2026 року в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення науковців, викладачів, здобувачів освіти, практикуючих юристів, фахівців у сфері інформаційних технологій і кібербезпеки з результатами сучасних досліджень щодо правових, організаційних і технологічних аспектів функціонування цифрового середовища в умовах сучасних викликів. Матеріали видання можуть бути використані в науковій, освітній і практичній діяльності, а також під час подальшого вдосконалення правового регулювання цифрових відносин і забезпечення кібербезпеки України.

342.95 : 343.32 (477) : 351.863

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти і структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978-617-8763-22-0

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Всеукраїнської наукової конференції

Харитонов Є. О. – завідувач кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія», д-р юрид. наук, проф. (голова);

Федотов О. П. – начальник науково-дослідної частини, професор кафедри морського, митного та інформаційного права, д-р юрид. наук, проф. (заступник голови);

Харитонova О. І. – завідувачка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, д-р юрид. наук, проф.;

Галупова Л. І. – доцентка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, канд. юрид. наук, доц.;

Зубар В. М. – професор кафедри приватного права, канд. юрид. наук, проф.;

Калітенко О. М. – професорка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Кривенко Ю. В. – доцентка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Токарева В. О. – доцентка кафедри приватного права, д-р юрид. наук, доц.;

Бобейко Н. І. – лаборантка кафедри приватного права.

Майданик Роман Андрійович

*доктор юридичних наук, професор, професор Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту
приватного права та підприємництва імені Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА

Штучний інтелект має значний вплив на всіх учасників відносин у сфері охорони здоров'я, що може сприяти значному підвищенню ефективності та доступності медичних послуг.

Застосування штучного інтелекту трансформує сферу охорони здоров'я, завдяки якій пацієнти отримують нову надію. Від діагностики до лікування на основі штучного інтелекту – ці досягнення здатні рятувати життя, подовжувати тривалість життя та покращувати його якість.

Однак їхнє впровадження також породжує важливі етичні та правові виклики, зокрема необхідність забезпечити передбачуваність і доступність цих технологій для всіх зберігаються значні нерівності і правова невизначеність.

Це дослідження містить огляд окремих актуальних питань права, що виникають внаслідок використання штучного інтелекту в сфері охорони здоров'я з урахуванням кращої світової практики.

Основною метою цього дослідження є проведення загальної характеристики правових та етичних концепцій, сучасних тенденцій і практичного застосування штучного інтелекту в сфері охорони здоров'я.

У дослідженні висвітлюються такі питання: стан використання ШІ на ринку медицини (1), загальні принципи використання ШІ (2), ШІ як інноваційна технологія у сфері охорони здоров'я (3), тенденції та приклади використання ШІ, які впливають на взаємовідносини «пацієнт–лікар» (4), виклики ШІ у відносинах «пацієнт–лікар» (5), ШІ у відносинах «пацієнт–лікар» та основоположні права людини (6).

1. Стан використання ШІ на ринку медицини

Еволюція розвитку штучного інтелекту має циклічний характер: періоди великого інтересу та інвестицій змінювалися розчаруванням і критикою (так звані «зими штучного інтелекту»). Ми щойно пережили довге і спекотне літо штучного інтелекту в медицині [1].

Зростання ринку зумовлене потребою у більш ефективній діагностиці, персоналізованому лікуванні та оптимізації роботи медичних закладів охорони здоров'я. Старіння населення, поширення хронічних захворювань та збільшення обсягу медичних даних створюють умови для широкого впровадження ШІ у медичну практику.

Основні сфери застосування ШІ в медицині включають: автоматизоване тлумачення медичних зображень; підтримку клінічних рішень; роботизовані операції; персоналізовану медицину; управління адміністративними процесами.

Ключові гравці ринку активно розробляють нові продукти та розширюють співпрацю з медичними закладами.

Експерти прогнозують, що впровадження ШІ у сфері охорони здоров'я продовжить зростати, змінюючи підходи до діагностики, лікування та управління медичними процесами.

2. Загальні принципи використання ШІ

Активне використання ШІ, зокрема в сфері охорони здоров'я, має врегулюватися правовими нормами і правилами професійної етики. Право має визначати визначальні положення (принципи) створення, встановлення та використання заснованих на штучному інтелекті автоматизованих систем, у поєднанні з демократичними цінностями та захистом прав, свобод та приватності.

Учасники правовідносин із використанням штучного інтелекту повинні бути захищені від небезпечних та неефективних систем, розроблятися та використовуватися на засадах:

- повідомлення та пояснення про використання щодо особи систем ШІ,
- недискримінації та справедливості,
- бути захищеними від практик зловживання даними через впроваджені способи захисту та

- нагляд особи за тим, як використовуються її дані,
- особа має знати як автоматизована система використовується та розуміти як та хто впливає на результат, який має відношення до особи, дані якої використовуються або іншим чином впливає на її права, свободи та інтереси,
- особа повинна мати однакові можливості доступу до критично важливих матеріальних й інших соціальних благ,
- особа має бути здатною відмовитися, у допустимих випадках, та мати допуск до особи, яка може швидко розглянути та забезпечити захист прав, свобод та інтересів, якого потребує особа.

3. ШІ як інноваційна технологія у сфері охорони здоров'я

Сучасна сфера охорони здоров'я використовує широке коло інноваційного лікування та технологій у медицині, до яких зазвичай відносять персоналізовану або точну медицину, репродуктивну медицину, генне редагування, імунотерапією, наномедицину, нейрохірургію, цифрову терапію, діагностику на місці надання медичної допомоги (Point-of-care, POC), телемедицину, робототехніку, технології 3D-друку та штучний інтелект (ШІ). Ці технології можуть бути або безпосередньо інтегровані в терапевтичні процедури, або використовуватися як самостійні методи лікування [2].

ШІ є інформаційною системою, яка демонструє властиву людині «розумну» поведінку за допомогою аналізу навколишнього середовища та вжиття заходів для досягнення конкретних цілей. «Розумна» поведінка ШІ базується на машинному навчанні та алгоритмах прогнозування, що дають можливість навчатися на досвіді та автоматично покращувати свою ефективність за рахунок засвоювання представлення даних із різними рівнями абстракції з метою поступового підвищення точності прогнозів.

4. Тенденції та приклади використання ШІ, які впливають на взаємовідносини «пацієнт-лікар»

ШІ використовується для автоматизації лікарняних процесів, дистанційного моніторингу пацієнтів, у машинному зорі, вбу-

дованому в хірургію з використанням роботів, для прискорення розробки лікарських препаратів, у взаємодії з пацієнтами за допомогою чат-ботів, у персоналізації планів лікування, а також у прогностичних алгоритмах на основі самонавчання для допомоги в інтерпретації медичних зображень та прогнозуванні клінічних результатів [2].

ІІІ має потенціал для значного перетворення взаємовідносин «пацієнт-лікар», хоча наслідки їхнього впровадження для цих відносин ще невідомі.

5. Виклики ІІІ у відносинах «пацієнт-лікар»

Використання ІІІ ускладнює для регуляторних органів, закладів охорони здоров'я та медичних працівників оцінювання безпеки та ефективності медичних послуг при визначенні того, чи пропонують ці інновації поліпшення порівняно з існуючими стандартами медичної допомоги, зокрема внаслідок динамічного характеру та невизначеності щодо безпеки та ефективності цих інноваційних технологій.

Інноваційні методи лікування часто стикаються з труднощами при узагальненні результатів досліджень на різноманітні групи пацієнтів, оскільки ранні клінічні випробування зазвичай проводяться в контрольованих умовах і зосереджуються на вузькоспецифічних групах пацієнтів. У цих випробуваннях часто відсутня достатня репрезентативність ключових демографічних груп, таких як жінки, люди похилого віку, етнічні меншини або пацієнти з рідкісними захворюваннями чи супутніми захворюваннями, що призводить до нерівномірних результатів лікування при застосуванні в реальних клінічних умовах.

ІІІ, що використовується в медицині, має потенціал значно покращити процес прийняття клінічних рішень, але він також несе ризик алгоритмічної упередженості, особливо коли ці технології ґрунтуються на незбалансованих або неповних базах даних.

Для зменшення алгоритмічної упередженості необхідні постійні зусилля для забезпечення того, щоб бази даних, які використовують для навчання ІІІ, були інклюзивними та репрезентативними для різноманітних груп населення, а також, щоб системи

ШІ оцінювалися та контролювалися на предмет упередженості їхніх результатів за допомогою систем порівняльного аналізу упередженості та різноманітних команд, що оцінюють якість даних [3].

Впровадження ШІ в охороні здоров'я створює унікальні виклики, насамперед через брак прозорості, пояснюваності та відтворюваності. Моделі ШІ, що функціонують як «чорні скриньки», можуть надавати високоточні результати, але роблять майже неможливим для медичних працівників зрозуміти логіку їхніх рішень, що погіршує здатність оцінювати доцільність рекомендацій щодо лікування, згенерованих ШІ, та виявляти потенційні помилки й упередження. Як наслідок, медичні працівники можуть або надто покладатися на ШІ, або взагалі відкидати його, і те, і інше може негативно вплинути на догляд за пацієнтами.

Медичні працівники можуть надмірно покладатися на рекомендації ШІ, не розуміючи повністю медичного обґрунтування, що з часом може призвести до зниження критичного мислення та діагностичних навичок.

Для зменшення цих ризиків надзвичайно важливо ретельно керувати переходом до медичного обслуговування на основі ШІ. Слід встановити чіткі керівні принципи та правила щодо розробки та використання систем ШІ, гарантуючи, що ці системи проходять ретельну валідацію через клінічні випробування та підлягають регуляторним стандартам для забезпечення їхньої безпеки та надійності. Також важливо підтримувати та надавати можливості медичним працівникам під час цього переходу, просувати мінімальні стандарти щодо інформації та пояснюваності в системах ШІ, а також гарантувати, що ШІ в сфері охорони здоров'я перебуває під значущим людським контролем.

6. ШІ у відносинах «пацієнт-лікар» та основоположні права людини

Застосування ШІ у відносинах «пацієнт-лікар» має відповідати основоположним правам людини як пацієнта, зокрема щодо автономії (стаття 5, Конвенції Ов'єдо), професійних стандартів (стаття 4 Конвенції Ов'єдо), самовизначення щодо медичних пер-

сональних даних (стаття 10 Конвенції Ов'єдо) та справедливого доступу до медичної допомоги (стаття 3 Конвенції Ов'єдо, права на однаковий і справедливий доступ до медичної допомоги (стаття 3 Конвенції Ов'єдо).

Розробка, розвиток та застосування ІІІ в медицині повинні здійснюватися таким чином, щоб «інтереси та благополуччя людини превалювали над виключними інтересами усього суспільства або науки» (Див.: Стаття 2 Конвенції Про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину, Ов'єдо, 4 квітня 1997 року.).

Цим зумовлена необхідність взаємного доповнення прогресу та заходів захисту, що забезпечуються системами ІІІ [4].

Для збереження юридично та етично правильних відносин «пацієнт–лікар» із використанням ІІІ необхідно передбачати спільне прийняття рішень, звернення за інформацією та поясненнями (до медичних працівників, постачальників ІІІ, технічних співробітників) щодо того, як і кому системи ІІІ дають певні результати, щоб забезпечити дотримання професійних стандартів та автономії пацієнта. З цією метою пацієнт і медичні працівники повинні мати право вимагати надання інформації про логіку, сферу застосування та наслідки рекомендацій, наданих ІІІ.

Своєчасний доступ до належної медичної допомоги – а отже, і доступ до інноваційних методів лікування та технологій – є не привілеєм, а питанням прав людини. У цьому контексті рівний доступ до ІІІ у сфері охорони здоров'я означає лікування й інші медичні послуги, які адаптовані до індивідуальних медичних потреб та враховує існуючі нерівності, з метою забезпечення того, щоб кожен міг ефективно отримати належний рівень медичної допомоги.

Будь-яке втручання у сфері охорони здоров'я, включаючи наукові дослідження, має здійснюватися відповідно до відповідних професійних обов'язків та стандартів.

Надання медичних послуг відповідно до професійних обов'язків і стандартів передбачає обов'язок лікарів піклуватися про пацієнтів та визначати належне лікування в межах спільного

прийняття рішень разом із пацієнтом. Вжиті заходи ґрунтуються на компетентності, наукових знаннях та клінічному досвіді, що включає оцінку ризиків (систем ІІІ, наприклад, Закон ЄС про ІІІ та Конвенція Ради ЄС про ІІІ, права людини, демократію та верховенство права).

Висновки. 1. На сучасному етапі спостерігається значне зростання використання ІІІ у сфері охорони здоров'я, що зумовлено потребою у більш ефективній діагностиці, персоналізованому лікуванні та оптимізації роботи медичних закладів охорони здоров'я.

2. Активне використання ІІІ, зокрема в медицині, повинно бути врегульованим у праві та правилах професійної етики. Право має визначати визначальні положення (принципи) створення, встановлення та використання заснованих на штучному інтелекті автоматизованих систем, у поєднанні з демократичними цінностями та захистом прав, свобод та приватності.

3. ІІІ є інформаційною системою, яка демонструє властиву людині «розумну» поведінку за допомогою аналізу навколишнього середовища та вжиття заходів для досягнення конкретних цілей.

4. Виклики використання ІІІ у відносинах «пацієнт – лікар» пов'язані з оцінкою якості лікування, проблемами щодо можливості узагальнення результатів досліджень, алгоритмічною упевненістю, складнощами у визначенні професійних стандартів.

5. Розробка, розвиток та застосування ІІІ в медицині повинні здійснюватися таким чином, щоб «інтереси та благополуччя людини превалювали над виключними інтересами усього суспільства або науки». Цим зумовлена необхідність взаємного доповнення прогресу та заходів захисту, що забезпечуються системами ІІІ.

6. Для збереження юридично та етично правильних відносин «пацієнт–лікар» із використанням ІІІ необхідно передбачати спільне прийняття рішень, звернення за інформацією та поясненнями щодо того, як і кому системи ІІІ дають певні ре-

зультати, щоб забезпечити дотримання професійних стандартів та автономії пацієнта.

7. Доступ до ШІ у сфері охорони здоров'я повинен ґрунтуватися на правах людини, а рівність має бути його керівним принципом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ethical, safe, lawful A toolkit for artificial intelligence projects. Linklaters. 2024. URL: https://edge.sitecorecloud.io/linklaterslbf57-linklatersx7ccc-linklatersxf9f5-394d/media/digital-marketing-image-library/files/06_ckp/2024/june/74194_001-linklaters-ai-digital-handbook-a4-l_4.pdf

2. WHITE PAPER Equitable and timely access to appropriate innovative treatments and technologies in healthcare Steering Committee for Human Rights in the fields of Biomedicine and Health (CDBIO). September 2025. Council of Europe. Pp. 14–16. URL: <https://rm.coe.int/white-paper-equitable-and-timely-access-to-appropriate-innovative-trea/488028aae7>

3. Пояснювальна доповідь до Конвенції про захист прав людини та гідності людини в контексті застосування біології та медицини: Конвенція щодо прав людини та біомедицини, параграф 24. URL: <https://rm.coe.int/16800ccde5>

4. REPORT ON THE APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HEALTHCARE AND ITS IMPACT ON THE ‘PATIENT-DOCTOR’ RELATIONSHIP Steering Committee for Human Rights in the fields of Biomedicine and Health (CDBIO). Council of Europe. September 2024. P. 6. URL: <https://rm.coe.int/cdbio-2023-7-rev3-ai-report-web-e/1680b17b35>

Матійко Микола Володимирович

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри приватного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ РЕГУЛЯТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В СФЕРІ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ КІНЦЕВОМУ КОРИСТУВАЧУ

Електронні комунікації є дуже важливою технічною складовою інформаційної сфери. Особливої важливості останнім часом набули розвиток ринків доступу до електронних комунікаційних мереж та ринків електронних комунікаційних послуг, на якому